

METODOLOGIJA

1. OPREDELITEV METODOLOGIJE

METODA – je način spoznavanja in pridobivanja novih znanstvenih spoznanj

METODOLOGIJA – je nauk o metodah in načelih znanstvenega spoznanja

2. FAZE RAZISKOVALNEGA DELA

- ❖ opredelitev problema
- ❖ pregled literature
- ❖ opredelitev hipoteze
- ❖ izbor metod
- ❖ zbiranje podatkov
- ❖ analiza dokumentov
- ❖ zaključki

OPREDELITEV PROBLEMA

- izbrano področje je treba problematizirati in opredeliti sociološki vidik
- opredelitve raziskovalnega problema lahko ostajajo na opisni ravni, lahko pa tudi pojasnimo, zakaj se oblikujejo določeni odnosi

PREGLED LITERATURE

- pregled literature nas opozori na možnosti in omejitve pri raziskovanju izbranega problema

OPREDELITEV HIPOTEZE

- postavimo domnevo o odnosih, na osnovi opredelitve problema ter pregleda literature
- v hipotezi izrazimo naše videnje odnosov med pojavi
- domnevo je treba še dokazati ali pa zavreči

IZBOR METOD

- potrebno se je odločiti, kako zbrati gradivo, informacije, ki jih potrebujemo zato, da preverimo hipotezo
- odvisen je od izbranega problema in postavitve hipoteze
- metode raziskovanja: metode opazovanja, spraševanja, analiza dokumentov, eksperiment,..

ZBIRANJE PODATKOV

- v tej fazi je treba voditi dokumentacijo o raznih vprašalnikih, testih
- pomembna pa je tudi sposobnost komuniciranja in način predstavitve podatkov

ANALIZA DOKUMENTOV

- potrebno je vzpostaviti zvezo med zbranimi podatki ter opredeljeno hipotezo

ZAKLJUČKI

- na podlagi analize dokumentov ugotovimo ali zbrano gradivo potrjuje hipotezo

3. NAČELA ZNANSTVENEGA SPOZNANJA

- ❖ objektivnost
- ❖ preverljivost
- ❖ natančnost
- ❖ splošnost

- ❖ veljavnost
- ❖ zanesljivost

OBJEKTIVNOST

- raziskujemo stvarno, osredotočeno na bistvo predmeta
- izključimo vsa subjektivna prepričanja, vrednote in osebne interese

PREVERLJIVOST

- podamo popoln opis raziskovalnih postopkov del in metod
- celotno znanstveno delo mora biti jasno

NATANČNOST

- znanstvene izjave ne smejo biti dvoumne in nedorečene

SPLOŠNOST

- pomeni, da nova spoznanja veljajo tudi širše in da jih je do neke mere moč posplošiti
- vsako spoznanje pa je treba natančno opredeliti, za koga in do kje velja

VELJAVNOST

- se nanaša na vprašanje ali zbrani podatki dejansko pojasnjujejo zastavljeni raziskovalni problem

ZANESLJIVOST

- nanaša se na kakovost merskega instrumenta oz. naših meritev
- spoznanje je lahko zanesljivo, vendar pa ni nujno tudi veljavno

4. METODE SOCIOLOŠKEGA RAZISKOVANJA oz. RAZISKOVALNE METODE

- ❖ metoda spraševanja
- ❖ metoda analize dokumentov
- ❖ eksperiment
- ❖ metoda opazovanja
- ❖ metoda poslušanja – etnografska metoda

METODA SPRAŠEVANJA

- ❖ **ANKETA**
- vprašani pisno odgovarjajo na anketna vprašanja

PREDNOSTI:

- veliko št. anketirancev v sorazmerno kratkem času
- anonimnost – najmanjši vpliv raziskovalca
- relativno poceni
- omogoča primerjave
- veliko različnih podatkov, stališč
- omogoča kvantitativno obdelavo podatkov

OMEJITVE:

- omejuje različnost odgovorov
- vprašanja vsiljujejo odgovor
- vprašanja so lahko nejasno postavljena in z njimi nismo mogli dobiti informacij, ki smo jih želeli

- problem odzivnosti na anketo
- anketiranci vprašanj ne razumejo ali pa jih ne razumejo enako (različna izobrazba, etična pripadnost)
- na raziskovalne rezultate lahko vplivajo okoliščine, v katerih se ta metoda izvaja

TIPI ANKETE:

- **vprašanja zaprtega tipa** (so enostavna za obdelavo podatkov)
- **vprašanja odprtega tipa** (anketiranec lahko izrazi svoja stališča, prepričanja)
- **vprašanja kombiniranega tipa** (z njimi skušamo omiliti slabosti odprtih oz. zaprtih vprašanj)

❖ INTERVJU

STRUKTURIRANI

- poteka ob vnaprej postavljenih vprašanjih

PREDNOSTI:

- hitro napredovanje – osredotočenost na problematiko
- manjši vpliv izpraševalca

OMEJITVE:

- skopi odgovori
- vprašani ima malo možnosti, da izrazi svoje mnenje

NESTRUKTURIRANI

- podoben je sproščnemu razgovoru

PREDNOSTI:

- boljše razumevanje stališč in prepričanj vprašanega
- je manj formalen

OMEJITVE:

- odgovori lahko postanejo preobsežni – težka obdelava
- bolj osebni odnos med spraševalcem in vprašanim

METODA ANALIZE DOKUMENTOV

- **osebni viri** (avtobiografije, pisma, dnevniki)
- **neosebni viri** (časopisi, uradni spisi)
- lahko izvajamo **analizo vsebine** (kolikokrat se uporablja določena beseda v dokumentu) ali pa **tematsko analizo** (kaj besedilo sporoča)

PREDNOSTI:

- omogoča študij posameznega procesa v daljšem časovnem obdobju
- omogoča primerjanje različnih skupin ljudi
- ponuja bogate informacije o življenju ljudi

PROBLEMI pri UPORABI SEKUNDARNIH VIROV:

- kateri podatki so dejansko zajeti v statističnih podatkih
- ali podatki osvetljujejo problem, ki ga raziskujemo
- zastarelost podatkov

- verodostojnost vira: iskrenost, točnost
- ponaredki

EKSPERIMENT

- izvaja se v lab. in na terenu
- raziskovalec aktivno posega v raziskovalne razmere
- **eksperimentalna skupina** (vpeljemo spremenljivko in proučujemo učinek njenega delovanja)
- **kontrolna skupina**

OMEJITVE:

- možnost kontrole drugih vplivov; težko izoliramo delovanje posamezne spremenljivke
- vedenje, da gre za eksperiment lahko vpliva na rezultate
- etičnost eksperimentov; kadar se ti izvajajo brez soglasja
- lab. predstavljajo nenaravne razmere, kar lahko vpliva na vedenje
- lab. so nepraktični za proučevanje družbe in družbenih sprememb
- gre za študije v majhnem obsegu, v kratkih časovnih obdobjih

METODA OPAZOVANJA

- predmet raziskovanja je natančno opredeljen
- sistematično
- vodenje natančnih zapiskov
- temelji na teoretskih izhodiščih
- rezultati morajo biti preverljivi

VRSTE OPAZOVANJA:

- priložnostno opazovanje
- sistematično opazovanje
- interakcionistično opazovanje
- opazovanje z udeležbo
- posredno opazovanje

❖ **OPAZOVANJE Z UDELEŽBO**

- raziskovalec se vključi v vsakdanjik tistih, ki jih proučuje

PREDNOSTI:

- bolj poglobljeno razumevanje življenja ljudi, njihovega obnašanja, medsebojnih odnosov
- omogoča proučevanje zaprtih in nedostopnih skupin
- dobimo podatke iz prve roke
- zbrani podatki, gradiva so bogatejši

OMEJITVE:

- proučujemo majhno skupino ljudi, možnost posplošitve je majhna
- problem pridobivanja zaupanja skupine
- navzočnost opazovalca lahko vpliva na postopke opazovanih
- raziskovalec ni več občutljiv za različnosti
- ni ponovljivo
- etični problemi raziskovalca
- subjektivna metoda raziskovanja

METODA POSLUŠANJA oz. ETNOGRAFSKA METODA

- razvije se v okviru etnografije in antropologije
- v okviru te metode so značilne študije avtobiografije, študije življenjskega poteka in opazovanja z udeležbo

5. EMPIRIZEM

- hipoteza skrajnega empirizma je, da med znanstvena spoznanja sodijo le tista, ki jih lahko dokažemo z merljivimi podatki
- empirična raziskovanja se ukvarjajo z zbiranjem podatkov, ki jih je mogoče izmeriti (kvantitativna analiza) in z analiziranjem kakovosti odnosov (kvalitativna analiza)

6. STATISTIČNI POJMI in POSTOPKI

❖ STATISTIČNI POSTOPKI

KORELACIJA in VZROČNOST

KORELACIJA

- izraža stopnjo povezanosti med pojavi, procesi
- lahko je pozitivna, negativna ali ničelna
- **vzorčne zveze** (vzrok: alkoholiziranost – posledica: prometna nesreča)
- **navidezne zveze** (ugotavljamo povezanost med dvema pojavoma in jo napačno razlagamo kot vzročno)

VZROČNOST

- nanaša se na ugotavljanje vzrokov in posledic

SPREMENLJIVKE

- je pojav, lastnost ali značilnost, ki se spreminja
- spremenljivke omogočajo ugotavljanje razlik in povezanosti med pojavi
- **spremenljivke** (spol, starost, versko prepričanje, izobrazba, zaposlenost, pripadnost družbenemu sloju,..)
- **odvisna spremenljivka** (je predmet našega proučevanja in se spreminja, ker nanjo vpliva neodvisna spremenljivka)
- **neodvisna spremenljivka** (pojasnjuje pojav ali dogodek, je spremenljivka, ki povzroča spremembo na odvisni spremenljivki)
- **smer vplivanja** (je merilo razlikovanja med odvisno in neodvisno spremenljivko)

HIPOTEZA

- je domneva o odnosih, povezanosti med pojavi, ki se vzpostavljajo v izbranem raziskovalnem problemu
- z njo izrazimo naše videnje odnosov med pojavi, kar usmerja nadaljnje raziskovanje
- usmeri nas v izbor metod, s katerimi bomo zbirali podatke
- hipotezo na koncu dokažemo ali ovržemo
- delimo jih na tiste, ki pojav opisujejo in na tiste, ki skušajo pojasniti razmerja med pojavi, procesi

VZORČENJE

POMEN VZORČENJA ZA SOCIOLOŠKO RAZISKOVANJE:

- ni potrebno izvesti raziskave na celotni populaciji
- na osnovi raziskave na vzorcu je mogoče sklepati o celotni populaciji – reprezentativnost vzorca

POPULACIJA

- je skupnost, moška vseh enot pojava, ki ga proučujemo

VZOREC

- je del proučevane populacije, iz katerega sklepamo o celotni populaciji
- **slučajen vzorec** (kadar je za vsako enoto populacije enako verjetno, da bo vključena v vzorec; ločimo navadni naključnostni vzorec in sistematski naključnostni vzorec)
- **strukturiran vzorec** (izraža značilnosti populacije-spol, starost, zaposlenost)
- **reprezentativen vzorec** (predstavlja populacijo)
- **vzorec snežne kepe** (vzorec z dodajanjem)

❖ **STATISTIČNI POJMI**

ARITMETIČNA SREDINA

- je količnik med vsoto in številom vseh vrednosti

MODUS

- je vrednost spremenljivke, ki se v populaciji pojavlja najpogosteje

MEDIANA

- je vrednost, za katero velja, da ima polovica enot manjšo, polovica pa večjo vrednost

VARIANCA

- označuje stopnjo razpršenosti nekega pojava

7. RAZISKOVALNE STRATEGIJE

- ❖ longitudinalna analiza
- ❖ primerjalna analiza
- ❖ študija primera
- ❖ pilotna študija

LONGITUDINALNA ANALIZA

- je raziskovanje istega problema v daljšem časovnem obdobju, kar nam omogoča ugotavljanje njegovega spreminjanja

PILOTNA ŠTUDIJA

- je študija izvedena v majhnem obsegu, pred glavno raziskavo
- z njo preverimo izvedljivost ali izboljšamo načrt raziskave

8. TEMELJNI PRISTOP K RAZISKOVANJU

- pristopi k raziskovanju so odvisni od temeljnih pogledov na družbo in delovanje posameznikov v njej

POZITIVISTI

- menijo, da mora sociologija kot znanstvena disciplina privzeti naravoslovne, kvantitativne metode raziskovanja

ZAGOVARJAJO STALIŠČE:

- da je mogoče obravnavati družbena dejstva kot stvari

- da je mogoče družbeni svet na objektivnem način klasificirati, prešteti
- da se družbena dejstva pojavljajo skupaj
- da so sociologi pri analiziranju vzročnih zvez med pojavi čim bolj natančni

SIMBOLIČNI INTERAKCIONISTI

- zagovarjajo interpretativni pristop, ki poudarja, da je vodilo za delovanje posameznika njegovo razumevanje in interpretiranje dogodkov
- značilna je kvalitativna metodologija

METODOLOŠKI PLURALIZEM – kombinacija različnih pristopov in metod (kvantitativna in kvalitativna metodologija)